

Sredozemlje je glede svoje favne svojevrstno območje, saj za kar lepo kopico živali predstavlja celoten svetovni areal. Medtem ko so nekateri endemiti po Sredozemlju širše razpostranjeni, med pticami so to balearski viharnik *Puffinus mauretanicus*, sredozemski viharnik *Puffinus yelkouan*, sredozemski galeb *Larus audouinii*, oljčni vrtnik *Hippoboscus olivetorum*, otoška penica *Sylvia sarda*, črnogrla penica *Sylvia rueppelli*, balkanski strnad *Emberiza caesia* in italijanski vrabec *Passer italiae*, pa Sredozemlje skriva še nekaj t.i. stenendemitov, vrst omejenih na izjemno ozko območje. V Sredozemlju so kar štiri območja določena kot EBA: Ciper, z dvema endemitoma, ciprskim kupčarjem *Oenanthe cypriaca* in ciprsko penico *Sylvia melanothorax*; Levantinsko gorovje z endemičnim sirijskim grilčkom *Serinus syriacus*; del gorovja Atlas v Alžiriji z alžirskim brglezom *Sitta ledanti*; in Korzika z endemičnim korziškim brglezom *Sitta whiteheadi*, medtem ko se za endemično korziško konopeljščico *Serinus (citrinella) corsicana*, ki sicer živi tudi na Sardiniji, še vedno ne ve natančno, ali gre za samostojno vrsto ali zgolj podvrsto.

Foto: Al Vrežec

Sredozemski galeb *Larus audouinii* je endemit Sredozemlja, saj je njegov gnezditveni areal omejen le na to območje.

Korzičani so se vedno šteli za nekaj posebnega, čeprav Korzika politično spada k Franciji in tudi jezik, ki ga na otoku večinoma govorijo, je francoski. Kljub temu ljudje še vedno govorijo tudi v materinski korziščini. Na svojo zgodovino so Korzičani ponosni, saj bila Korzika mati kar nekaj znamenitim osebam svetovne zgodovine. Glavno mesto Korzike Ajaccio je rojstni kraj velikega francoskega cesarja Napoleona I., ki je zavladal Evropi v začetku 19. stoletja. Poleg tega Korzičani še vedno zatrjujejo, da je danes univerzitetno mesto Corte rojstni kraj velikega raziskovalca sveta Krištofa Kolumba, katerega poreklo si pripisuje tudi Genova, ki je dolga stoletja Korziki tudi vladala. Vsekakor

pa je narava še vedno tista, s katero se Korzika še danes lahko brez sramu ponaša, zlasti zaradi velikega števila endemitov. Oglejmo si tri značilne biotope Korzike. Vsakega od njih zaznamuje po en ptičji endemit: (1) obalni oziroma obmorski pas je svet sredozemskega galeba, (2) pas makije zaznamuje otoška penica, (3) gozdovi montanskega do alpskega pasu pa so življenski prostor korziškega brgleza.

Obala in sredozemski galeb *Larus audouinii*

Korziška obala je izjemno raznolika. Na vzhodni strani otoka je položna, zato tu najdemo poleg peščin tudi soline in številna brakična močvirja ob izlivih rek. Tod je nekdanje gnezdišče beloglavka *Oxyura leucocephala*, ki pa jo je zdesetkal lov in tako na Korziki od leta 1966 ne gnezdi več. Še danes, čeprav redka, pa gnezdi v teh biotopih tatarska žvižgavka *Netta rufina*, tu in tam pa je možno opazovati tudi kravjo čapljo *Bubulcus ibis*, ki priložnostno na Korziki tudi gnezdi.

Zahodna obala je popolnoma drugačna, saj se večinoma bazaltne stene strmo spuščajo v morje. Zatorej ni presenečenje, da lahko nekatere izrazito skalne vrste, kot sta skalna lastovka *Hirundo rupestris* in puščavec *Monticola solitarius*, opazujemo ob sami morski obali, naprimer okoli naselja Piana. Previsne stene nad morjem so gnezdišče v Sredozemlju redkih ribjih orlov *Pandion haliaetus*, 24 parov jih danes gnezdi na Korziki. Na skrajnem jugu otoka leži mesto Bonifacio, ki bi mu lahko rekli tudi mesto treh hudournikov. Sam sem tod opazoval hudournika *Apus apus*, bledega hudournika *Apus pallidus* in planinskega hudournika *Tachymarptis melba*. Strmi klifi pri Bonifaciu, bližnja otočja kot so otoki Lavezzi in Cerbicale ter skrajni severni polotok Korzike, Cap Corse, so gnezdišča morskih ptic, rumenokljunega *Calonectris diomedea* in sredozemskega viharnika *Puffinus yelkouan*, strakoša *Hydrobates pelagicus*, vranjeka *Phalacrocorax aristotelis* in sredozemskega galeba. Od leta 1978 korziški ornitologi redno spremljajo številčnost sredozemskega galeba na Korziki. Leta 1996 so našteali 112 gnezd, največ na polotoku Cap Corse. Poleg sredozemskega na Korziki gnezdi tudi mnogo številnejši rumenonogi galeb *Larus cachinnans*, ostalih devet vrst galebov pa ima na Korziki zgolj status poletnega, zimskega ali občasnega gosta.

Makija in otoška penica *Sylvia sarda*

Obalni pas se proti notranjosti prevesi v zaraščeno sredozemsko makijo, ki smo je sami vajeni tudi z bližnje

foto. Al Vrežec

Bonifacio - mesto na skrajnem jugu Korzike je zgrajeno na obmorskem klifu, kjer gnezdijo mnoge morske ptice.

Dalmacije. Mnoštvu trdolistnih in trnastih grmovnih rastlin so primešana posamezna drevesa. Najbolj v oči padejo drevesa evkalipta *Eucalyptus* sp. z izredno aromatičnimi plodovi. Evkalipti so v Sredozemlju tujerodna drevesa, saj sicer naravno uspevajo v daljni Avstraliji. Drugo drevo, zanimivo za obiskovalca Korzike, pa je hrast plutovec *Quercus suber*. Večina dreves ima golo deblo, saj so iz njih odstranili tudi po več centimetrov debelo lubje, iz katerega izdelujejo pluto.

V ornitološkem smislu pa makijo najhitreje povezujemo s penicami, korziško makijo pa z endemično otoško penico, katere glavčina populacije poleg Korzike gnezdi še na Sardiniji, Elbi in Balearih. Za ornitologa iz Slovenije je tu zanimiva še palčja penica *Sylvia undata*, ki ima značilno zahodnoevropsko razširjenost, medtem ko sta taščična *S. cantillans* in žametna penica *S. melanocephala* znanki tudi iz našega Primorja. V makiji na Korziki gnezdi še precej endemnih podvrst ptic, denimo sivi muhar *Muscicapa striata tyrrhenica*, šoja *Garrulus glandarius corsicanus*, rjavoglavni srakoper *Lanius senator badius*, lišček *Carduelis carduelis tschusii*, če naštejemo le nekatere. Veliko teh podvrst si Korzika deli s sosednjo Sardinijo.

Topla sredozemska klima v tem pasu ustreza grški kornjači *Testudo hermanni*. Te želve se pogosto znajdejo na jedilniku

brkatega sera *Gypaetus barbatus*, ki je sicer mrhovinar, a si jedilnik rad popestri tudi s tako hrano. Želvo zgrabi, se z njo dvigne v višave, od koder jo spusti na skale, da se njen oklep stre. Želvje meso pa ne tekne le brkatemu seru, pač pa tudi tamkajšnjim ljudem, zato želvja juha na jedilniku lokalnih gostiln ni nikakršna redkost. Domače živali,

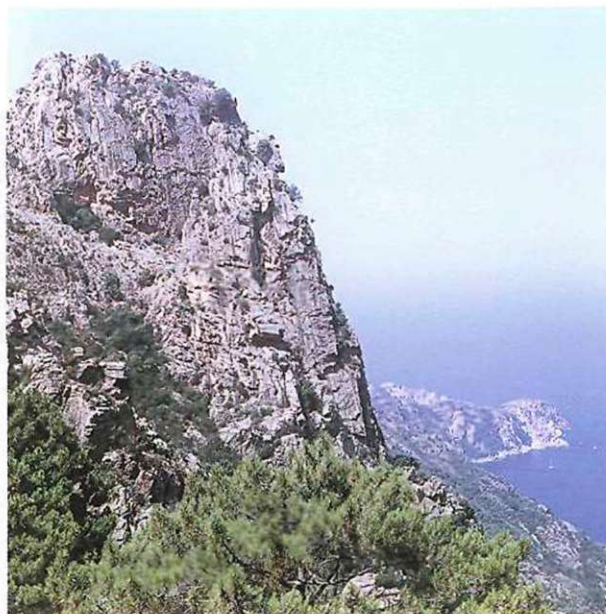

foto. Al Vrežec

Na zahodni obali Korzike se večinoma bazaltne stene strmo spuščajo v morje, kot naprimer pri naselju Piana.

foto: Al Vrežec

Oluščeno drevo hrasta plutovca *Quercus suber*. Do nekaj centimetrov debelo lubje je surovina za pluto.

denimo prašiči in koze, se večinoma prosto sprehajajo naokoli, zlasti v višjih predelih Korzike. Veliko množstvo živali pa pomeni tudi veliko količino mrhovine, kar je za brkatega sera kot naročeno.

Na vzhodnem delu otoka je veliko nižavje Aleria, kjer je makija izkrčena za potrebe poljedelstva. Odprte površine so za svoje gnezdišče izkoristili čebelarji *Merops apiaster*, ki si na Korziki gnezdilne rove pogosto izkopljejo kar v ravna tla. Kmetijstvo s pridom izkoriščajo tudi škorci, v tem primeru črni škorci *Sturnus unicolor*, ki so nekakšna zahodnoevropska različica naših škorcev. Kanje, tu kot endemična podvrsta *Buteo buteo arrigonii*, so na Korziki redke. Vlogo običajne ujede so zato v teh krajih prevzeli rjavi škarniki *Milvus milvus*.

Montanski gozd in korziški brglez *Sitta whiteheadi*

Marsikdo bi ob latinskem imenu korziškega brgleza, edini pravi endemni ptičji vrsti Korzike, pomislil, da gre za brgleza z belo glavo. Ime je dobil po raziskovalcu Johnu Whiteheadu, ki je avifavno Korzike raziskoval v 19. stoletju in ki je na svojih ekspedicijah brgleza tudi odkril. Brglezi so tipične stalnice, ki se le malo selijo, zato so različne endemne vrste pri njih dokaj pogost pojav. Korziškemu

brglezu sta najbolj sorodna alžirski *Sitta ledanti* in turški brglez *Sitta krueperi*, ne pa brglez *Sitta europaea* iz celinske Evrope, kot bi morda kdo pričakoval. Tipični življenjski prostor korziškega brgleza so obsežni montanski gozdovi z mogočnimi drevesi korziškega bora *Pinus nigra laricio*, kjer dosega gostote tudi do 0,9-1,5 para/10ha. Sam sem ga

foto: Al Vrežec

Na Korziki gnezdi endemična podvrsta sivega muharja *Muscicapa striata tyrrhenica*. Na sliki je speljani mladič.

foto: Al Vrežec
Grška kornjača *Testudo hermanni* je pogost plen sicer mrhovinarskega brkatega sera *Gypaetus barbatus*.

opazoval v Aitonskem gozdu (Foret d'Aitone; 1300 m n.v.) in na prelazu Bavella (Col de Bavella; 1218 m n.v.), sicer pa je razširjen po celem osrednjem delu otoka, kjer se razprostira tudi naravni park Korzika (Parc Naturel Regional de la Corse). Svetovna populacija korziškega brgleza je ocenjena na vsega 2000-3000 parov. Poleg brgleza te gozdove naseljuje še cel kup endemitov, predvsem podvrst, od korziške konopeljšice do kragulja *Accipiter*

gentilis arrigonii, velikega detla *Dendrocopos major harterti*, meniščka *Parus ater sardus*, dolgoprstega plezalčka *Certhia familiaris corsa* in krivokljuna *Loxia ciurvirostra corsicana*. Poleg ptičjih naseljujejo ta svet tudi drugi živalski endemiti. Najbolj opazni so metulji, korziški lastovičar *Papilio hospiton* v višjeležečih dolinicah, korziški okar *Hipparchia neomyris* v borovem gozdu in korziški pisanček *Fabriciana elisa* nad gozdno mejo v alpskem pasu. Visokogorje doseže najvišjo točko na gori M^{te} Cinto z 2706 m n.v. in ustvarja okolje za povsem gorske vrste kot so planinska pevka *Prunella collaris*, planinska kavka *Pyrrhocorax graculus* in planinski vrabec *Montifringilla nivalis*.

Tako velika pestrost tako različnih življenjskih prostorov na tako majhnem območju daje Korziki zares izjemen pečat. Podobnost s Slovenijo je neizogibna in morda je ravno to razlog, da je Korzika postala v zadnjem času priljubljeno letovišče vse več Slovincem. ■ ■ ■

PRIPOROČENA LITERATURA:

- THIBAUT, J.C. (1979): Parc Naturel Regional de la Corse, Les Oiseaux en Corse. Decouverte de la nature, Numéro 17. A.R.P.E.G.E., Parc Naturel Regional de la Corse, Ajaccio.
THIBAUT, J.C. in G. BONACCORSI (1999): The Birds of Corsica. BOU Checklist No. 17. British Ornithologists' Union, Tring.

foto: Al Vrežec
Gozd korziškega bora *Pinus nigra laricio* na prelazu Col de Bavella (1218 m n.v.) je značilen gnezditveni habitat dveh endemičnih ptic: korziškega brgleza *Sitta whiteheadi* in korziške konopeljšice *Serinus (citrinella) corsicana*.